

J. A. DROPPERS

Wat dokter Slamet vertelt

**WAT DOKTER SLAMET
VERTELT**

WAT DOKTER SLAMET VERTELT

DOOR

J. A. DROPPERS

Tekeningen van Anny Rot

G. F. CALLENBACH N.V. — UITGEVER — NIJKERK

I. ER KOMT EEN LOGÉ

Da's aardig," zegt vader Vermeer plotseling.
„Moeder, die bezig is de tafel te dekken, houdt even op, en vraagt: „Wat is aardig?"

„Hier is een brief van dokter Slamet. Hij moet hier een lezing houden, en vraagt of hij bij ons mag logeren."

„Dat kan natuurlijk. Bij wie zou hij anders moeten logeren?" zegt moeder. „Heeft hij het een beetje naar zijn zin in Holland?"

„Best, hoor! Maar hier is de brief, lees 'm zelf maar."

Vlug leest moeder de brief. Dan dekt ze de tafel verder en doet het eten op.

Jan en Henk komen binnen.

Als ze aan 't eten zijn, zegt vader: „We krijgen een logé."

„Wie?" vraagt Henk vlug.

„Dokter Slamet uit Malang," zegt vader, „een echt Javaanse dokter."

Jan houdt ineens op met eten, als hij de naam hoort. Och, er logeren nogal eens vaak gasten bij de familie Vermeer, meestal onbekenden voor Jan, maar nu hij hoort, dat het dokter Slamet is, is zijn belangstelling ineens gewekt.

Want, zie je, Jan is zelf bij Malang geboren. Vader was daar

vroeger machinist op een suikerfabriek. Henk is ook wel op Java geboren, maar die was nog klein toen de Japanse oorlog uitbrak, en zij met hun moeder in een Japans kamp werden opgesloten. Vader was al eerder weggevoerd. Henk weet niets meer van hun huis, maar Jan wel. O, hij vindt het leven in

Dat grote huis, die fijne tuin . . .

Nederland best, maar toch . . . Dat grote huis, die fijne tuin, en altijd dat mooie weer, daar denkt hij nog vaak aan, en ja, hij verlangt er nog wel eens naar terug ook.

Vader en moeder hebben dikwijls over dokter Slamet gesproken. Jan kent hem niet, maar nu ineens verlangt hij er naar hem te zien en met hem te praten.

Jan zit al in de derde klas van de H.B.S. Als ze bij aardrijkskunde Indonesië moeten bestuderen, weet hij zoveel. . . . niet. Dat vindt hij bar vervelend, want de andere leerlingen vragen hem dan zo vaak wat. Ze denken: „Jan komt van Java, die weet het.” Maar helaas moet hij dikwijls zeggen: „Dat weet ik ook niet.” Dokter Slamet zal hem wel veel kunnen vertellen. Daarom vindt Jan het fijn, dat ze nu deze gast krijgen.

Maar ook nog om iets anders.

Jan vertelt graag van vroeger, maar zijn vrienden, die nooit op Java geweest zijn, begrijpen het niet zo best. Ze kunnen zich het leven in Indonesië niet goed voorstellen. Soms geloven ze hem niet eens. Maar dokter Slamet zal er plezier in hebben. Tenminste, dat hoopt Jan.

„Hé, droom je?” vraagt vader, terwijl hij moeder een knip-oogje geeft!

Jan schrikt. Hij zat werkelijk zó te denken, dat hij helemaal vergat te eten. Vlug eet hij verder. Maar terwijl Henk met vader en moeder babbelt over zijn school en z'n vrienden, reizen Jans gedachten toch weer terug naar hun huis bij de suikerfabriek.

Hij ziet zichzelf op z'n autoped weer door het huis rijden. Dat kon, want de vloeren waren van tegels, en de kamers waren zo heerlijk groot. Als je een beetje voorzichtig reed, kon je van de voorgalerij door de eetkamer naar de achtergalerij rijden, en dan naar de bijgebouwen. En dan hoefde je heus niet bang te wezen, dat je iets omver zou gooien.

Bij de bijgebouwen zaten meestal de bedienden, want daar

was de keuken met de wasplaats. Hij weet nog heel goed, dat de oude kokkie, de keukenmeid, veel van hem hield. „Jantjie. . . .” riep ze dan soms. En als hij dan naar haar toeging, stopte ze hem gauw een gebakken banaan in de mond. Wat een lief mensje was dat toch.

Ineens ziet Jan in gedachten z'n aap weer voor zich, en hij glimlacht. Wat was op een keer de baboe, de bediende voor de was, boos toen zijn aap er met haar baadje van door ging. „Waar lach jij om?” vraagt moeder.

„O, om Sim en het baadje van de baboe,” zegt Jan.

Ze kennen het verhaal al, en vader zegt: „Dat moet je ook eens aan dokter Slamet vertellen. Daar zal hij schik om hebben.”

Nou, dat is Jan vast van plan, als hij er tenminste de kans voor krijgt.

II. DE GAST

Twee dagen later gaan Jan en Henk, ieder uit hun eigen school, 's middags wat vlugger naar huis dan gewoonlijk.

Ze weten: Vader heeft een halve dag vrij gevraagd om vanmiddag dokter Slamet van het station te halen. Ze willen hun Javaanse gast zo gauw mogelijk ontmoeten.

Als Jan thuiskomt, hoort hij in de gang reeds de zachte, vreemde stem.

Rustig gaat hij naar binnen en groet.

Dokter Slamet staat op. „Dag, Jan,” zegt hij in goed Nederlands. „Fijn, de kennismaking weer eens te vernieuwen,” en hij geeft Jan een stevige hand.

„Dag, dokter,” zegt Jan. „Leuk, dat u eens bij ons komt logeren.”

„Je vader zegt, dat je al in de derde van de H.B.S. zit. Gaat het een beetje met de studie?”

„Ja, dat gaat wel, dokter,” is het antwoord.

Dokter Slamet gaat weer zitten en hervat het gesprek met vader.

Jan gaat in een stoel bij het raam zitten, drinkt z'n thee, die moeder intussen voor hem ingeschonken heeft, en gaat daarna

naar boven, naar z'n studeer-slaapkamertje.

Vanavond reeds houdt dokter Slamet z'n lezing. Henk en Jan gaan er ook heen, maar dan moet er nu direct aan het huiswerk begonnen worden.

Toch moet Jan nog even aan de gast denken. Hij zou hem beslist niet meer herkend hebben. Maar vroeger was dokter Slamet op z'n Javaans gekleed, met kain, witte jas en hoofddoek. Dat smalle, bruine gezicht, die bril, die tengere, bruine handen had hij toen echter ook. 't Meest houdt Jan van dokter Slamet omdat hij, toen vader in het Japanse gevangenkamp zat en honger leed, telkens wat eten naar vader wist te smokkelen. 't Moet erg geweest zijn, zoals de Japanners toen de bevolking tegen de Nederlanders ophitsten, maar dokter Slamet heeft de leugens wel doorzien, en is zijn Hollandse vriend en weldoener trouw gebleven.

Weldoener? Ja, dat heeft Jan later begrepen.

Dokter Slamet's vader was laborant op de suikerfabriek waar vader ook werkte. Toen zijn oudste zoon van de lagere school kwam, schijnt vader het advies gegeven te hebben om die pientere jongen verder te laten studeren, en vader heeft vele jaren geholpen met het studiegeld. Nee, dat heeft vader nooit zo verteld, maar Jan heeft het toch wel begrepen, uit de vele keren dat vader en moeder met elkaar over vroeger spraken. Uit die gesprekken weet Jan ook, dat vader na de Japanse oorlog graag in Indonesië was gebleven, maar dat hij te verzwakt was om weer aan 't werk te gaan. Nog ziet Jan z'n vader, een paar weken na de overgave der Japanners, het kamp binnenkomen, waar zij met moeder zaten. Wat zag hij

er mager en oud uit; vel over been. Jan weet nog goed, hoe ontzettend moeder gehuild heeft.

Even vlamt de haat tegen de Japanners in Jan op, maar dan wordt het weer kalm in hem.

Hij weet niet, dat moeder, Henk en hij er ook zo mager uitzagen. 't Was voor allemaal beter, dat ze eerst eens een poos naar Holland gingen.

En toen zijn zij hier gebleven, want vader werd afgekeurd en mocht niet meer terug. Gelukkig, dat hij hier toen een betrekking heeft kunnen krijgen.

Maar kom, hij moet werken; 't huiswerk wacht.

Een uurtje later roept moeder: „Jan, kom je beneden? Vader moet even weg!”

Onmiddellijk laat hij z'n algebra-sommen in de steek, en zit een minuut later bij dokter Slamet. Vader moet nog even een boodschap doen. Nu heeft Jan gelegenheid om eens met dokter Slamet te „bomen”.

III. JONGENS-ONDEUGD

„Heb je het naar je zin in Holland?” vraagt dokter Slamet.
„O, jawel,” zegt Jan. „'k Ben aan het Hollandse leven al gewend. Maar 'k ben Java niet vergeten, hoor. Hebt u Somo nog wel eens gezien; leeft ze nog?”

„Somo? Wie bedoel je?” vraagt de dokter.

„Onze oude kokkie,” zegt Jan. „Dat was toch zo'n goed, lief mensje. 'k Denk nog vaak aan haar.”

Je kunt het bijna niet zien, maar als je goed kijkt, merk je, dat er iets blij's in de ogen van dokter Slamet komt. Hij voelt de trouw van deze H.B.S.-er aan de bedienden uit zijn jeugd.

„Ja, die leeft nog,” zegt dokter Slamet. „Ze praat nog vaak over jullie, en vooral over jou, Jan, de sinjo besar! En een „grote jongen” mag ze je ook wel noemen, nu ik zie, dat je zo lang geworden bent.”

„Ze zou me erg verwend hebben, als moeder er niet geweest was. En toch heb ik haar wel eens geplaagd. Weet u nog, dat ik een aap had? Sim? Hij zat op het achtererf, waar Marto, de tuinjongen, een paal in de grond had geslagen met een zeepkistje er aan. Hij zat vast aan een ketting, met een leren riem om z'n buik. Soms maakte ik hem wel eens los om met hem te spelen. Dan kwam hij op m'n schouder zitten en liep ik met hem het hele huis rond. Vaak ging hij dan in mijn haar

zitten zoeken. Maar als ik bij de keuken kwam, sprong hij soms snel van m'n schouder af en wipte naar binnen. Dikwijls riep ik hem met opzet niet terug, want dan kwam kokkie gillend de keuken uit hollen. Dan had ik zo'n schik! Hij was

...onze oude kokkie.

natuurlijk verschrikkelijk nieuwsgierig en zat overal aan, lichtte de deksels van alle pannen, snoepte van de groente, en kokkie maar schelden. 't Was eigenlijk erg ondeugend van me. Ze durfde hem niet weg te jagen, want als ze dreigde met de bezem, begon hij tegen haar te grijnzen en liet hij z'n tanden zien. Nu, dan was ze al weg! De huisjongen was ook

ondeugend, want als hij het spektakel hoorde, kwam hij uit de eetkamer naar achteren en vroeg dan: „Hé, Somo, heb je je zoontje op bezoek?” O, o, wat was Somo dan boos. Maar natuurlijk hoorde moeder ook het lawaai, en dan was het afgelopen, dat begrijpt u. Ik kreeg standjes. Maar Somo liep nog wel een kwartier te mopperen.”

Dokter Slamet zit maar stil te glimlachen. Ja, ja, hij kent die ondeugende streken wel. En Jan zelf zit ook nog na te genieten.

„Ik moet u ook nog eens vertellen, hoe Sim met het baadje van de baboe het dak op ging, en het probeerde aan te trekken. Maar dat heeft me een duit uit mijn spaarpot gekost,” gaat Jan verder.

Pie-iep, zegt de deur. Vader komt binnen.

„Heeft Jan u wat gezelschap gehouden?” vraagt hij.

„Ja, oude koeien uit de sloot gehaald; wàt gezellig,” zegt dokter Slamet.

Jan staat op. Hij gaat vanavond mee naar de lezing, maar zijn huiswerk moet eerst af. Dus maar gauw aan 't werk, en als 't kan ook wat vooruit werken voor overmorgen, dan kan hij morgenmiddag of morgenavond nog wat met dokter Slamet wandelen en praten.

IV. EEN KIJKJE IN EEN ZENDINGS-ZIEKENHUIS

De kerk is 's avonds tjokvol.

Een echt Javaanse dokter over zijn werk te horen vertellen, dat willen de mensen niet graag missen.

Ze zien hem reeds in de ouderlingenbank zitten.

Dokter Slamet heeft zich in Javaans costuum gestoken. „De mensen zullen dat zo prettig vinden,” heeft mevrouw Vermeer gezegd. „Nooit zien ze hier eens iemand in Javaanse kleding. Als ze u zo gekleed zien, zullen ze uw lezing niet gauw vergeten.”

Dokter Slamet heeft het maar gedaan. Eigenlijk loopt hij de laatste jaren in Indonesië maar zelden in Javaans costuum; meestal in witte jas en broek, en in het ziekenhuis in een witte doktersjas. Maar hij wil zijn Nederlandse luisteraars dat genoeg wel doen. Daarom heeft hij de raad van mevrouw Vermeer opgevolgd.

Hij voelt wel, dat allen in de kerk naar hem kijken en over hem praten, maar hij weet ook, dat er vriendelijk aan hem gedacht en over hem gesproken wordt. Daarom is hij helemaal niet verlegen, maar kijkt blij de kerk in.

„Ziet u wel, dat er veel belangstelling is?” zegt de dominee, die naast hem zit. „De kerk is helemaal vol.”

„Dat is prettig,” zegt dokter Slamet. „Ik hoop, dat straks allen

met een hart vol liefde voor Gods werk weer naar huis gaan.” Als de klok acht uur heeft geslagen, gaat de dominee de preekstoel op en opent de bijeenkomst. De mensen zingen, de dominee leest een stukje uit de bijbel, bidt en houdt een heel korte toespraak. Dan nodigt hij dokter Slamet uit op de preekstoel te komen, terwijl hij zelf weer in de ouderlingenbank gaat zitten.

Stil kijken de mensen toe, als deze kleine Javaanse dokter, met een hoofddoek op, gekleed in een nauwsluitend, zwart jasje, zijn benen geheel omgeven door een prachtige, gebatikte kain, de voeten in leren sandalen, voorzichtig de trap van de preekstoel opklimt.

Als hij achter de lessenaar staat en een ogenblik rustig de volle kerk inkijkt, is het doodstil. Je kunt een speld horen vallen. Niemand kucht meer, niemand heeft meer last van verkoudheid. Vol spanning wacht ieder tot hij zal gaan spreken.

„Mijn Hollandse vrienden,” klinkt het ineens zacht maar duidelijk van de preekstoel.

De mensen kijken elkaar even aan. „Wat spreekt hij goed Hollands,” fluistert een dame heel zacht tegen de dame naast haar. Deze knikt alleen maar.

„Ik ben zo dankbaar, dat ik u mag komen vertellen van mijn werk in Indonesië; mijn werk, maar dat toch Gods werk is, omdat het gebeurt in liefde en gehoorzaamheid aan het bevel van onze Heiland, die ook, toen Hij op aarde was, overal waar hij kwam zieken genas. Wij willen Hem hierin navolgen als trouwe discipelen, en de mensen telkens zeggen, dat het Zijn liefde en Zijn macht is, die hen geneest!”

De Javaanse dokter, met hoofdoek op, enz.

Dan gaat dokter Slamet vertellen van zijn ziekenhuis en zijn werk. Luister maar goed.

„Daar komen vier mannen het erf van het ziekenhuis op. Aan twee dikke bamboestokken hangt een draagbaar, door hen zelf van bamboe gemaakt. Een zieke ligt er op, met een gebatikte kain togedekt.

Als ze binnen de openstaande poort zijn, zetten ze de draagbaar voorzichtig op de grond en hurken er bij neer. Geen van hen durft iets te zeggen, rustig wachten ze maar.

Daar komt al heel gauw een verpleger naar hen toe.

„Wat is er aan de hand?” vraagt hij aan hen. Hij wacht het antwoord niet af, tilt de doek op, maar legt die gauw weer neer.

Hij loopt al weg om de dokter te halen.

Als hij mij gevonden heeft op een der ziekenzalen, ga ik zo gauw mogelijk met hem mee.

Als ik bij de baar gekomen ben, neemt de verpleger de doek weg.

Daar zie ik een man liggen, de ogen gesloten, het zweet parelt op zijn voorhoofd. Hij heeft koorts en je kunt zien, dat hij ontzettende pijn heeft. Ik schrik van een der benen; het hele onderbeen is één grote wond, afschuwelijk ontstoken.

„Hoe komt dat?” vraag ik geschrokken aan de oudste der mannen.

„Uit een boom gevallen, toean dokter,” is het antwoord.

„Gevallen? Hoe lang geleden?”

„Misschien een maand,” zegt een der dragers.

„Haal een paar verplegers,” zeg ik tegen de verpleger, die mij geroepen heeft. „Wassen en gereedmaken voor operatie.” ‘k Heb het reeds gezien en begrepen. Het been is niet meer te redden.

Een paar uur later ligt de patiënt op een bed in een der manenzalen. De verdoving is nog niet uitgewerkt, hij slaapt nog. Hij weet nog niet, dat zijn been tot aan de knie is afgezet, en

dat hij voortaan zijn hele leven met een houten been zal moeten lopen. Verschrikkelijk, vindt u niet?

Dit zou in Nederland niet nodig geweest zijn, mijn vrienden. Niet alleen dat hier overal dokters zijn, in grote en kleine steden en in de dorpen, maar bovendien, de mensen zijn hier verstandiger, zij zouden direct een dokter geroepen hebben of de man voorzichtig naar een ziekenhuis hebben gebracht. Dit doet men in Indonesië helaas vaak nog niet.

Waarom niet?

Men durft dikwijls zo'n ongelukkige niet direct op te nemen, zeker niet in de meeste dorpen. Sommigen zeggen: „Dit is Allah's wil. Hij heeft die man laten vallen. Misschien moet hij wel sterven. Daar moet je niet tegen in gaan. Dan wordt Toehan Allah boos.” Anderen denken of zeggen: „Een geest, die boos op hem was, heeft zijn armen en knieën slap gemaakt, daardoor is hij gevallen. Kom er niet aan, want die geest zou wel eens boos kunnen worden op wie hem helpt.” Daarom laat men zo'n kreunende stakker rustig liggen, tot de loerah, de burgemeester van het dorp, komt of de onderwijzer. In zo'n klein dorp is een ongeluk gauw genoeg overal bekend, want het wordt direct rond verteld. De goeroe (onderwijzer) en de loerah zijn vaak de enige wat meer ontwikkelde mensen in een dorp. Als zo iemand dan maar beveelt om het slachtoffer voorzichtig naar binnen te brengen en op de rustbank te leggen, durft men wel.

Als zo'n loerah ontwikkeld genoeg is, zal hij vier mannen vragen een draagbaar te maken en de patiënt naar een dokter of een ziekenhuis te brengen. Een dokter halen, dat kan vaak

niet; die woont immers uren ver van het dorp af.

Maar vaak is de loerah niet zo ontwikkeld. Hij weet misschien niet, dat het been gebroken is, en denkt, dat de dorpsdoekoen of -kwakzalver het wel kan genezen. Dan laat hij de zorg rustig aan de bureu of de familie over.

En dan begint de ellende. Het gebroken been, waarvan een punt door de huid heen steekt, wordt door zo'n doekoen naar binnen gedrukt met dikwijls vuile handen. Het bloed wordt met een niet al te schone lap afgeveegd, een eigen gemaakte zalf er op gesmeerd en het been met een stuk pisangblad verbonden. Van hygiëne is geen sprake, schoon is er niets.

Och, wat weten deze eenvoudige, ongeschoolde mensen van ziektekiemen en gevaar voor besmetting?

Toen is dat been gaan zweren. De wond werd al erger en erger, zó erg, dat de man het ten slotte niet meer uit kon houden van de pijn, en hij er hoge koortsen bij kreeg. En pas toen een colporteur van de zending of een evangelist het dorp bezocht, misschien wel een maand of langer na het ongeluk, en deze er van hoorde en de man opzocht, toen heeft deze er sterk op aangedrongen, dat men die man toch naar het ziekenhuis zou brengen, want dat hij anders zeker sterven zou. Ieder zag, dat het nodig was, en toch heeft men er eerst nog enkele dagen over gepraat.

De angst voor een dokter en voor een ziekenhuis is in deze dorpen vaak nog groot. En dikwijls doen allerlei leugens over dokters en ziekenhuizen de ronde. Zo'n dokter snijdt maar steeds, zo wordt er vaak verteld, en hij haalt allerlei dingen uit je lichaam. Als je sterft, stopt men je zo maar in een kuil

in de grond, zonder begrafenis en zonder offermaaltijd. In een zendings-ziekenhuis wil men je christen maken, en als je dáár sterft, word je later een varken of een hond.

Ziet u, daardoor kwam die man zo laat in het ziekenhuis. Zó laat, dat zijn leven alleen nog maar te redden was door het been af te zetten. Dit zou in Nederland niet gebeurd zijn. Wat een zegen is het, dat u hier in Nederland overal dokters-hulp kunt krijgen, wat bent u daarin rijk door God gezegend, en wat verschrikkelijk is het, dat er in mijn land nog zoveel onkunde is en er zo weinig dokters en ziekenhuizen zijn. Maar deze mensen hebben niet alleen lichamelijke hulp nodig, zij kennen ook de Heiland niet. Zij leven nog in geestelijke duisternis. Dat is nog veel erger. Maar in een zendings-ziekenhuis wordt elke morgen met en voor de patiënten gebeden, voor hun herstel. Daar horen velen voor het eerst van de Grote Heelmeester. Als zij genezen mogen, gaan ze later weer naar huis, vaak naar hun verre dorpen, met verhalen niet alleen over de dokters en de verplegers, maar ook met verhalen over die wonderlijke Heiland, die zieken, melaatsen, zelfs krankzinnigen genas door Zijn goddelijk machtwoord, en dit deed uit liefde tot de mensen."

Zo vertelt dokter Slamet nog meer droevige en blijde gevallen.

De mensen griezelen soms, of schudden zo nu en dan medelijdend hun hoofd. Ze wisten niet, dat er nog zulke toestanden bestonden. Ze zijn blij, dat er ginds reeds enkele zendings-ziekenhuizen zijn, maar ze begrijpen, dat er nog veel meer

moeten komen, en dat Christus hun dit door de lezing van dokter Slamet wilde zeggen.

Na anderhalf uur gaat de kerk uit.

Die week werd er op alle plaatselijke verenigingen gesproken over de zending, en allerlei plannen werden gemaakt om het zendingswerk te steunen en uit te breiden.

V. VOOR DE KLAS

De volgende dag blijft dokter Slamet nog bij zijn oude vrienden.

Om halfnegen 's morgens, juist na het ontbijt, wordt er gebeld. Als mevrouw Vermeer opendoet, hoort dokter Slamet haar een ogenblikje met iemand praten. Een poosje later komt ze binnen met een meneer bij zich.

„Hier is bezoek voor u, dokter,” zegt ze, een beetje ondeugend lachend.

Dokter Slamet staat op en maakt kennis met meneer Lankhorst, die hoofd is van een school.

„Wat is er van uw dienst?” vraagt de dokter.

„Ik hoor, dat u vandaag nog in de stad blijft,” zegt meneer Lankhorst. „Ik heb gisteravond uw lezing gehoord, en nu kom ik u vragen of u misschien vandaag eens een half uurtje voor de twee hoogste klassen van mijn school zou willen vertellen. Als u tenminste tijd hebt,” voegt hij er gauw bij.

Dokter Slamet kijkt een beetje verschrikt, en ook wat bedenkelijk.

„Dat heb ik nog nooit gedaan,” zegt hij peinzend. „En wat moet ik vertellen? Daar heb ik nu helemaal niet op gerekend!”

Mevrouw Vermeer ruimt intussen rustig de tafel op, en laat

de heren maar praten, maar ze neemt zich voor om, als dokter Slamet nog langer aarzelt, meneer Lankhorst een beetje te helpen.

„Mijn jongens en meisjes zijn natuurlijk niet naar uw lezing geweest, dokter, daar zijn ze te jong voor. Maar misschien kunt u hun iets van het Javaanse kinderleven vertellen. Misschien iets van uw eigen leven. Weest u maar niet bang, dat ze ondeugend zullen zijn. Ik heb een fijn stelletje jongens en meisjes. U zult eens zien hoe aandachtig zij luisteren. Ik wilde zo graag in die jonge kinderen reeds liefde voor de zending kweken. Ik vertel zelf nog al eens over de zending, maar ik ben nooit in Indonesië geweest, en dus maakt het niet zo'n indruk dan wanneer u hun eens iets van ginds zou vertellen. Ze geven trouw elke Maandag hun cent of hun stuivertje voor de zending, en ze zouden het zo fijn vinden als u hun nu eens iets van uw land vertelt.”

Zo pleit meneer Lankhorst voor zijn jongens en meisjes, en dokter Slamet voelt, dat hij het maar doen moet, al ziet hij er erg tegenop.

„Goed,” zegt hij ten slotte. „Dan zal ik het maar doen. Hoe laat zal ik komen?”

„Is kwart over negen niet te vroeg? Dan zijn alle kinderen rustig aan het werk, en hebt u van de andere klassen geen last. Ik zal u wel bij de deur opwachten.”

„Afgesproken,” zegt dokter Slamet, en blij gaat meneer Lankhorst een poosje later naar zijn school.

Drie kwartier later staat dokter Slamet voor de twee hoogste

klassen, die samen in één lokaal zitten.

„Dát was nu de verrassing,” zegt meneer Lankhorst. „Een echt Javaanse dokter, die jullie wat óver Indonesië komt vertellen.”

Toen de school pas aan was, had hij alleen maar gezegd, dat hij ze die morgen geweldig zou verrassen, maar wát het was, dat had hij niet gezegd, al waren ze ook nog zo nieuwsgierig. Wel zagen ze hem telkens uit het raam kijken, en plotseling had hij gezegd: „Heel stil zijn! Ik kom direct terug.”

Toen was hij de klas uitgehold, en was enkele minuten later met deze bruine meneer weer binnengekomen. Ze wisten nog niet, dat het een dokter was, behalve Henk Vermeer, die verast opstond en „Dag, dokter” riep. Ook hij had niets van het plannetje van meneer Lankhorst geweten, dus was het voor hem wel een extra verrassing hun logé ineens in zijn klas te zien.

Dokter Slamet wuift hem even toe, en staat dan een ogenblikje met de hoofdonderwijzer te praten. Dan komt hij midden voor de klas staan en zegt:

„Slamet pagi, anak anak!”

De kinderen schrikken. Sommigen zetten grote ogen op. Zou die meneer in het Indonesisch gaan spreken? Daar begrijpen ze toch immers niets van!

Dokter Slamet lacht hartelijk om die verschrikte gezichten, en zegt ineens in goed Hollands: „Schrikken jullie er van? Kennen jullie geen Indonesisch? Ik zei alleen maar: Goedenmorgen, kinderen! Of dachten jullie, dat ik Zwarte Piet was en in het Spaans sprak? Nee, hoor, ik kom niet uit Spanje, en

ik ben niet de knecht van Sint Nicolaas, ik kom van”

„Java!” roept Henk gauw.

Meneer Lankhorst kijkt even heel streng.

„Juist,” zegt dokter Slamet, „van Java, en dus ben ik een Javaan, en geen Neger, zoals Zwarte Piet. En ik ben ook niet zwart, maar bruin. Willen jullie mij een plezier doen? Als je over Javanen spreekt, zeg dan nooit meer Zwartjes, dat vinden we niet leuk. Afgesproken? Dan ga ik jullie nu wat van het Javaanse kinderleven vertellen, van hun spelletjes en hun stoutigheden. Ja, ja, Javaanse kinderen zijn ook wel eens ondeugend, net als jullie. Weet je wat ik doe? Ik zal maar vertellen van mezelf en van mijn buurkinderen, met wie ik vroeger speelde. Ik ga morgen toch weer hier vandaan. Jullie zien me dan niet meer op straat, en dus kunnen jullie ook niet tegen je vader of moeder zeggen, als je me zou zien: Daar gaat die stoute dokter.”

De kinderen gaan er gezellig bij zitten. Ze vinden het knus, dat deze dokter zo leuk tegen hen praat. De dokter begint.

„Ik ben geboren in een dessa, een klein Javaans dorp. Hoe lang dat geleden is, ben ik vergeten, maar vast al heel lang, want ik weet er niets meer van.”

Even wacht dokter Slamet, en meneer Lankhorst kijkt gespannen de klas rond. Dan beginnen een paar slimme meisjes te lachen. „Die dokter houdt ons voor de mal,” denken ze. „Niemand weet er toch meer iets van, dat hij geboren werd! Wat een olijkerd is dat.”

„Weet jij nog, dat je geboren werd?” vraagt de dokter heel droog aan een jongen op de voorste bank.

„Ja, d. . . . d. . . . dokter,” stottert deze verschrikt. En dan begripen bijna alle kinderen hoe gek dat antwoord is, en ze beginnen allemaal hardop te lachen van plezier.

„Nou, dat is knap, hoor,” zegt de dokter. „Ik weet het heus niet meer.” En nu lacht hij zelf ook.

„Wat ik wel weet is, dat veel Javaanse kindertjes bijna even blank geboren worden als jullie. En, weet je, de Javaanse moeders vinden dat leuk. Ze weten ook, dat het hete tropen-zonnetje hun baby wel gauw bruin zal branden. Weet je wat ze dan soms doen? Dan smeren ze zo'n babygezichtje in met een wit papje. Daar kunnen de zonnestralen niet doorheen, en dan blijft hun kindje een hele poos blank. Aardig, vind je niet?

De huizen in zo'n Javaans dorp zijn allemaal gemaakt van bamboematten, vastgebonden met sterk, zwart touw aan bamboepalen. De daken zijn meestal van gedroogde palmbladen, die noemen we atap. Elk huis staat apart met een erf er omheen. Als de mensen een paar rijstvelden hebben, is er ook een stal voor de sapi's (koeien) of de karbouwen. Deze laatste zijn het duurst. Zo'n stal staat dicht bij het huis. Dat is misschien wel niet fris, maar och, daar wen je wel aan. 't Is wel gezellig als je 's avonds of 's nachts de dieren hoort snuiven, dat geeft je direct het vertrouwde gevoel, dat je thuis bent. Maar de vliegen, die je altijd bij een stal hebt, zijn wel een last.

Op zo'n erf staan altijd pisang- en klapperbomen. Pisangs noemen jullie bananen, en klappers noemen jullie kokosnoten. Die klapperbomen staan nooit dicht bij het huis, maar

steeds een flink stuk er van af, want zo'n klapperblad is maar eventjes zes meter lang, en als dat op je dak valt, is dat geen pretje. De kokosnoten worden er steeds uitgekapt als ze rijp zijn, maar soms wordt er wel eens een vergeten, en als die valt, zou hij glad door het dak heengaan; dan is het maar het beste, dat je er niet onder zit, of dat hij niet op je grote teen valt.

Ik ben ook geboren in zo'n huis van bamboematten, maar omdat mijn vader een goede betrekking had op een suikerfabriek, en wij dus een beetje rijker waren dan de meesten van onze burens, waren de palen van ons huis van hout, en was het dak met pannen gedekt. Nee, in Nederland zou je in zo'n huis niet kunnen wonen, vooral niet in de winter. Dan zouden zulke dunne wanden veel te veel kou doorlaten. Maar daarvan hebben we ginds geen last. Kleine kinderen lopen vaak zonder kleertjes op het erf rond, zo maar in Adamscostuum. Ze branden lekker bruin, en het zonnetje houdt hen gezond. Natuurlijk doen ze de eerste jaren niets anders dan eten en slapen en spelen. Daardoor leer je alle dieren en planten op het erf kennen. Je weet precies wat lekker is en wat niet. Je leert ook welke dieren gevaarlijk zijn en met welke je gerust kunt spelen. Slangen en schorpioenen, daar leer je wel van af te blijven, maar tjitjaks (huishagedisjes) vind je wat leuk, en krekels kriebelen wat gezellig in je hand. Moeder vertelde wel eens hoe ik, toen ik nog een peuter was, zo'n huishagedisje in mijn mond wilde steken, en dat ik hard begon te schreeuwen, toen ze met een gil op me afstroof om het uit mijn vuistje te halen.

Wat ik eerst niet leuk vond, dat was het baden onder de pantjoeran. Dat is een dikke bamboestengel, waaruit water loopt, dat uit een hoger gelegen bron of uit een riviertje komt. 'k Schreeuwde moord en brand toen moeder mij er voor 't eerst onder baadde. Later vond ik het wat fijn, en nog later zocht ik het riviertje zelf op, en speelde en baadde er, tegelijk met andere vriendjes uit het dorp en met . . . de koeien en karbouwen.

Griezelen jullie daarvan? Vinden jullie dat vies?

Nou, vies was het ook wel een beetje, maar gevaarlijk was het niet. Die karbouwen kenden ons, en voor ons waren het zulke goede lobbesen; we klommen over hun ruggen of doken tussen hun poten door, en ze vonden alles goed. Ze hadden het ook warm, en waren wat blij, dat ze in het koele water lagen, alleen met hun neus aan de oppervlakte. Dan hadden ze helemaal geen last van de vliegen, zie je. Als we tegen zonsondergang naar huis gingen, lagen we moe van het spelen vaak languit op hun brede ruggen, en zo brachten ze ons veilig thuis.

Toen ik zes jaar was, moest ik naar school. Dat vond ik niet zo leuk, want velen van mijn buurkinderen hoefden niet; die konden de hele dag blijven spelen. Maar ik móest van vader en moeder.

't Was een heel eenvoudige school, een dessa-schooltje, met maar drie klassen. Een volksschool noemden ze dat. Ons dorpschooltje was een zendingsschool. Nu ik ouder ben, dank ik God, dat Hij mijn ouders de gedachte gaf mij naar school te sturen, want daar hoorde ik voor het eerst pas goed

van de Here Jezus. Thuis had ik ook wel eens over Hem gehoord, want de onderwijzer kwam soms met vader praten, maar daar begreep ik toch niets van, en vader en moeder waren toen nog geen christenen.

Op dat zendings-volksschooltje is het begonnen, daar werd mij van Hem verteld, zó, dat ik het begrijpen kon. Met die verhalen kwam ik thuis, en ik weet nog wel, dat vader en moeder altijd aandachtig luisterden naar mijn kinderlijke verhalen over Jezus. Later heb ik er wel eens aan gedacht, hoe God soms kinderen gebruikt om oudere mensen tot Christus te brengen.

Toen ik wat ouder werd, ben ik naar een betere school gegaan in een grotere plaats, vijf kwartier van ons dorp af. Daar leerde ik ook de Nederlandse taal. 't Was een Nederlands-Javaanse school. Zulke scholen bestaan nu niet meer. Er wordt in Indonesië geen Hollands meer op de scholen onderwezen. Gelukkig maar, dat ik het nog wel geleerd heb, want anders zou ik nu niet met jullie kunnen praten.

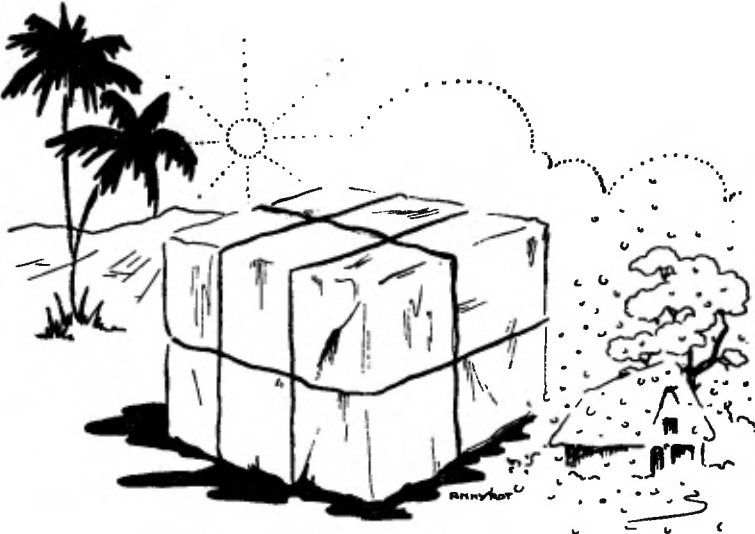
Van die school ben ik later naar een Ulo-school gegaan, toen naar de Algemene Middelbare School en ten slotte naar de Geneeskundige Hogeschool. Altijd maar leren, leren, tot ik dokter was. Of ik dat graag ben? Ja, natuurlijk, maar ik ben vooral blij, dat ik een christen-dokter mag wezen, die weet, dat de zegen op zijn werk moet komen van God.

Hoe we die zegen krijgen? Ja, jullie ook, op jullie werk? Dat weet je, hoop ik, reeds lang: door er om te bidden!

Doen jullie dat? Voor je eigen werk en ook voor het werk van ons? Wie dat nog niet deed, wie er nog nooit aan dacht, wel,

die moet het dan vanavond maar eens doen. Het is nooit te laat om er mee te beginnen.

Zo, nu heb ik lang genoeg verteld; ik mag jullie niet langer van je andere lessen afhouden, nietwaar, meneer Lankhorst?" De hoofdonderwijzer staat op. Hij ziet wel, dat de kinderen nog meer willen horen, maar hij begrijpt, dat dokter Slamet

't Bleef geen plan: 't werd een daad.

nu weg wil. Hij bedankt hem voor zijn vertelling en wenst hem alvast een goede reis, ook namens de kinderen, als hij weer naar Indonesië terugkeert. Dan roepen de kinderen allemaal: „Dag, dokter,” en deze zwaait hen nog eens hartelijk toe. Meneer Lankhorst brengt dokter Slamet naar de voordeur en neemt daar afscheid van hem. Door het raam zien ze hem alleen het schoolplein afgaan.

Die week maakte meneer Lankhorst met zijn klassen een plannetje. Ze zouden contact zoeken met een school in Indonesië, en die, als ze dat ginds wilden, als hun zuster-school beschouwen, om dan zoveel zij konden voor die school te zorgen.

't Bleef niet bij een plan, het werd een daad. Een half jaar later ging er een kist naar die school met notitieboekjes, schriften, potloden, stufjes, leesboeken en andere leuke dingen, door de leerlingen zelf bij elkaar gespaard. Nee, geen oude rommel, maar nieuwe dingen. Zo toonden zij hun zendingsliefde. En er kwamen verscheidene brieven als antwoord, met leuke tekeningen van de school ginds, en van allerlei planten en dieren. Wat was dat gezellig!

VI. DE LAATSTE AVOND

's Middags na schooltijd, als mevrouw Vermeer in de keuken bezig is om voor het avondeten te zorgen, zitten Jan en Henk met dokter Slamet in de huiskamer.

„Nou, Jan, je zou me nog het verhaal vertellen van Sim en het baadje van de baboe.”

„Och, misschien is het wel wat flauw, maar als u het gezien had, zou u er ook om gelachen hebben,” zegt Jan.

„Sim had vanuit zijn zeepkistje natuurlijk al vaak gezien, dat Warni — zo heette onze baboe — haar goede baadje aantrok als ze 's avonds naar huis ging. En u weet, apen doen graag alles na. Het woord naäpen is heus een goed woord. Op een middag hing er wasgoed aan de lijn te drogen, ook het mooie baadje van Warni. Toen ik na schooltijd met Sim op mijn schouder wat rondscharrelde in de tuin, zag ik een auto naar ons huis toe komen. Natuurlijk was ik nieuwsgierig, en toen er iemand uit de auto naar me wuifde, en ik zag, dat het oom Bram uit Soerabaja was, zette ik Sim heel gauw in een pisangboom en holde naar het voorerf. Natuurlijk vergat ik Sim, tot we een hele poos later een groot gejammer op het achtererf hoorden.

„Er is wat met Sim!” zei moeder direct, en ik holde naar achteren.

En ja, hoor, moeder had gelijk.

Sim had het mooie, blauwe baadje van Warni ontdekt, had al het andere wasgoed rustig laten hangen, had het baadje van de lijn gegrist, en was er mee op het dak geklommen. Eerst was het niet ontdekt, want Warni stond in een kamer te

...met Sim op mijn schouder...

strijken en de tuinjongen was bezig het voorerf aan te vegen. Maar toen deze naar het achtererf ging om daar te werken, had hij ontdekt wat Sim gedaan had, en had onmiddellijk de baboe gewaarschuwd. Toen was Leiden in last. Ze hadden nog geprobeerd hem met een pisang naar beneden te lokken, maar dat was niet gelukt. Och, Sim had geen honger, hij kreeg

altijd eten genoeg, en nu was hij verrukt van het baadje. Toen waren de oude kokkie en Warni aan het schelden gegaan, ook tegen de tuinjongen, die lachen moest om de dwaze pogingen van Sim, die het baadje wilde aantrekken, zoals hij Warni had zien doen. Dat geschreeuw van de kokkie en de baboe hadden we gehoord. Maar toen ik achter kwam, moest ik toch ook lachen. Sim had het baadje eerst om zijn schouders gelegd, maar dat vond hij niet mooi genoeg. Toen probeerde hij zijn kop in een van de mouwen te steken; dat lukte niet. Vervolgens stak hij zijn poot in een van de mouwen; dat ging ook niet. Ten slotte trok hij het goed zo hard over zijn kop, dat het scheurde en zijn kop er ineens doorheen schoot. Dat was naar zijn zin, en hij ging op de nok van de keuken zitten om verrukt te genieten van zijn „versiering”. Natuurlijk riep ik hem direct terug, maar hij kwam óók niet op mijn bevel. Er zat niets anders op, dan maar te wachten tot het donker werd; dan zou hij vanzelf wel naar beneden komen om te gaan slapen.

Warni huilde van verdriet om haar mooie baadje, maar ik kon het niet helpen, dat ik lachen moest toen Sims kop ineens door het goed schoot. Ik vond het wel zielig voor haar, maar die Sim deed ook alles zo mal en grappig.

Moeder kwam met oom Bram ten slotte ook naar achteren, en toen ze zag, hoe Sim op het dak zat, en wat hij met het baadje van Warni gedaan had, lachte ze helemaal niet, maar zei ineens boos: „Warni krijgt van mij een even mooi baadje terug en dat gaat uit jouw spaarpot!” En toen troostte ze Warni.

Nee, ik was niet verdrietig om het standje van moeder. Ik vond het eigenlijk prettig, dat zij de zaak zó oploste, want ik had toch ook echt medelijden met Warni. Maar ik kon niet boos zijn op Sim, dat beest wist toch niet wat het deed! 'k Was wel een beetje boos op mezelf, omdat ik helemaal niet meer aan Sim gedacht had, terwijl ik wist, dat hij vaak ondeugende streken uithaalde."

„En heeft Warni haar nieuwe baadje gekregen?"

„Ja zeker. Moeder heeft het zelf voor haar bij de Chinees gekocht, en het geld er voor heeft ze heus uit mijn spaarpot gehaald, maar hoeveel het was, weet ik niet meer."

„Dat was toch wel een goede les voor je, Jan!"

„Dokter, u vertelde vanmorgen over die kokosnoten. Hebt u wel eens gezien, dat er zo'n kokosnoot op iemands hoofd viel?" vraagt Henk.

„Nee, gelukkig niet, Henk, maar ik heb wel gezien, hoe een kokosnoot geplant werd."

„Gaaf dat dan niet gewoon?" vraagt Henk verwonderd.

„Nee, dat moet heel voorzichtig gebeuren. Een Javaan gelooft, dat de eerste kokosnootboom gegroeid is uit het hoofd van een heel goede godin, uit het hoofd van Dewi Sri. En hij gelooft ook, dat de goede geest van die godin in de klapperboom zit. Nu gaat hij een reeds gekiemde klapper hurkend planten, zodat hij heel klein lijkt. Uit medelijden met zo'n klein mannetje zal de boom dan niet zo groot worden, zodat hij later niet zo hoog hoeft te klimmen als hij zijn rijpe kokosnoten wil plukken.

Nooit zal hij een afgefallen kokosnoot gebruiken om die te

laten ontkiemen en te planten, want hij gelooft stellig, dat de boom, die zich uit zo'n klapper ontwikkelt, ook de plukkers, die later de rijpe kokosnoten er uit zouden willen hakken, zal laten vallen.

...hurkend planten, zodat hij heel klein lijkt.

Als hij de gekiemde kokosnoot geplant heeft, zal hij van die plek ook niet rechtstreeks naar zijn huis lopen, maar eerst een eindje de andere kant opgaan, want anders vreest hij, dat de boom naar zijn huis zal gaan overhellen en dus bij een ruk-

wind of storm er bovenop zal vallen en grote ongelukken veroorzaken.”

„Wat raar is dat allemaal,” zegt Henk.

„Ja, jongen, in dit soort bijgeloof leven nog de meeste eenvoudige Javanen. Als een Hollandse boer gezaaid heeft, en hij is een echt gelovig christen, dan vraagt hij God om een zegen op zijn werk, maar een Javaanse boer gelooft, dat de rijst gegroeid is uit het lichaam van diezelfde goede godin, en dus gaat hij aan haar een offertje brengen, in de hoop, dat zij zijn rijst goed zal laten groeien.

Als een kind ziek wordt of een ongeluk krijgt, geloven vele ouders ginds nog, dat een geest boos op hen is, en hen wil straffen door hun kind ziek te maken. Dan gaan ze maar weer aan zo'n geest offeren. Zo leven velen nog in voortdurende angst.”

„Is dat nu in deze tijd nog zo?” vraagt Jan.

„Ja zeker, Jan, dat is bij de meerderheid van de bevolking nog zo. En daarom moeten en mogen we niet ophouden met de zending. Trouwens, misschien heb je wel gelezen, dat de Javaanse kerken nu zelf ook dominees hebben beroepen voor de zending onder eigen volk. Dat bewijst toch wel hoe nodig het nog is, vind je niet?”

„Ja,” zegt Jan peinzend. In zijn hart hoopt hij er later ook heen te mogen gaan, niet meer als de stoute jongen die hij vroeger was, maar als zendingsdokter, of als zending, om mee te helpen de naam van Jezus te verkondigen, die ook de Verlosser is voor de Indonesiërs.

Henk zit een poosje stil aan alles te denken; aan wat hij gister-

avond op de lezing hoorde, aan wat hij vanmorgen op school hoorde en aan wat dokter Slamet nu nog weer vertelde. 't Is allemaal zo vreemd, zo wonderlijk. Hij weet niet goed wat hij er van denken moet.

Daar komt vader van het kantoor thuis. Het fijne uurtje met dokter Slamet alléén is weer voorbij. Moeder komt nu ook binnen om de tafel te dekken. 't Wordt een laatste gezellige maaltijd en een fijne avond.

De volgende morgen nemen ze afscheid.

„Tot ziens, dokter!” zegt Jan nadrukkelijk, als hij dokter Slamet een hand geeft en naar school gaat. Mevrouw Vermeer voelt wat haar jongen hiermee bedoelt. En. . . . ze is er blij om, al laat ze dat niet merken.

INHOUD

	Blz.
I. Er komt een logé	5
II. De gast	9
III. Jongens-ondeugd	12
IV. Een kijkje in een zendings-ziekenhuis	15
V. Voor de klas	23
VI. De laatste avond	33